

суб'єктів; зазначені властивості, у сукупності, характеризують стан міжнародного правопорядку;

- основою міжнародного правопорядку виступають міжнародні правовідносини; такий підхід в науці міжнародного права є переважаючим.

Список використаних джерел

1. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / за ред. В.Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – с. 608.
2. Правопорядок міжнародний / Задорожній О.В. // Українська дипломатична енциклопедія: у 5-ти т. – Х.: Фоліо, 2013. – Т.4. – 469 с.

3. Евинтов В.И. Международное сообщество и правопорядок (анализ современных концепций) / В.И. Евинтов. – К.: Наукова думка, 1990. – 128 с.
4. Тюрина Н.Е. Международный правопорядок (современные проекты совершенствования и преобразования) / Н.Е. Тюрина. – Казань, Издательство казанского университета, 1991. – 96 с.
5. Лукашук И.И. Функционирование международного права / И.И. Лукашук. – М.: Наука, 1992. – 224 с.
6. Дмитриев А.И. История международного права / А.И. Дмитриев, Ю.А. Дмитриева, О.В. Задорожний. – К., 2008. – 384 с.
7. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть: учебник / И.И. Лукашук. – М.: Волтерс Клувер, 2007, – 432 с.
8. Мовчан А.П. Международный правопорядок / А.П. Мовчан. – М.: РАН, 1996 – 102 с.

Надійшла до редколегії 20.05.16

И. Забара, канд. юрид. наук, доц.
Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, Киев

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ПРАВОПОРЯДОК: К ВОПРОСУ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАВОВОГО ЯВЛЕНИЯ (ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ)

Статья посвящена рассмотрению ключевых теоретических аспектов проблематики международного правопорядка. Автор характеризует феномен международного правопорядка исходя из концептуальных взглядов представителей современной украинской школы международного права. Автор исследует вопросы предпосылок становления, сферы установления и действия, периодизации, структуры, принципов, целей, функций, свойств и основы международного правопорядка. Автор рассматривает и обобщает доктринальные международно-правовые взгляды, которые определяют и способствуют формированию современного международного правопорядка.

Ключевые слова: международный правопорядок, основы, принципы, цели, функции, структура, периодизация.

I. Zabara, PhD in Law, associate professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INTERNATIONAL LEGAL ORDER: CHARACTERISTICS OF THE LEGAL PHENOMENON (THEORETICAL ASPECTS)

The article deals with the theoretical aspects of the key issues of international legal order. The author describes the phenomenon of international legal order based on conceptual views of representatives of modern Ukrainian school of international law. The author examines the issue of preconditions of development, installation and sphere of action, periodization, structure, values, principles, objectives, functions, properties and the foundations of international legal order. The author examines and summarizes the international legal doctrinal views that define and promote the formation of modern international legal order.

Key words: international legal order, principles, objectives, functions, structure, periodization.

УДК: 341.231.14

Л. Невара, канд. юрид. наук, асист.
Київський національний університет імені Тараса Шевченко, Київ

РІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ І ОРГАНІЗАЦІЙ У БОЛОНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

В статті автор проаналізує рішення міжнародних конференцій і організацій, їх значення у розвитку та поширенні Болонського процесу. Під час конференцій визначено основні пріоритети розвитку співпраці в рамках Болонського процесу, а також впровадження в рамках Болонського процесу структурних реформ вищої освіти. Завданням Конференцій було розглянути досягнутий прогрес і визначення пріоритетів та нових завдань на найближчі роки для прискорення реалізації проекту Європейського простору вищої освіти. Висловлено сподівання, що спільні цілі будуть імплементовані в усіх країнах-членах для гарантування довіри до систем освіти країн-партнерів.

Ключові слова. Європейський простір вищої освіти, компетенції, триступенева освіта, студентоцентризм, інклюзивність, мобільність, забезпечення якості, працевлаштування.

Вища освіта, дослідження та інновації відіграють вирішальну роль у підтримці соціального згуртування, економічного зростання та глобальної конкурентоспроможності. Враховуючи бажання європейських суспільств все більше ставати суспільствами знань, вища освіта стає істотною складовою соціально-економічного і культурного розвитку. Розширення доступу до вищої освіти надає закладам вищої освіти можливість використовувати все більш різноманітний індивідуальний досвід. Відповідь на різноманітність і зростаючі очікування вимагає від вищої освіти фундаментальних змін у її наданні. Самі заклади вищої освіти стають більш різноманітними за своїми місіями, способами надання освіти та співпраці, включаючи зростання інтернаціоналізації, цифрове навчання та нові форми надання освітніх послуг [1].

Процес об'єднання Європи, його поширення на схід супроводжується формуванням спільного освітнього і наукового простору та розробкою єдиних критеріїв і стандартів у цій сфері в масштабах усього континенту. Цей процес дістав назву Болонського від назви університету в італійському місті Болонья, де були започатко-

вані такі ініціативи і являє собою структурну реформу вищої освіти на європейському просторі.

Болонська декларація 1999 р. та інші документи Болонського процесу започаткували низку реформ, необхідних для гармонізації архітектури системи європейської вищої освіти, збільшення сумісності, порівнянності та конкурентоспроможності європейської вищої освіти, а також підвищення її привабливості і для громадян країн Європи, і для громадян та дослідників інших країн.

Головна мета цього процесу – консолідація зусиль наукової й освітньої громадськості й урядів країн Європи не лише для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки та вищої освіти у світовому вимірі, а й для підвищення її ролі в суспільних демократичних перетвореннях.

Болонський процес являє собою систему заходів європейських державних установ, університетів, міждержавних і громадських організацій, пов'язаних із вищою освітою, спрямованих на структурне реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміну освітніх програм і потрібних інституційних перетворень з метою створення єдиного європейського наукового й

освітнього простору задля підвищення спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування, поліпшення мобільності громадян на європейському ринку праці, підвищення конкурентоспроможності європейської вищої школи.

У 1986 році Болонський університет звернувся до провідних університетів Європи з пропозицією скласти Велику хартію університетів, яку з ентузіазмом підтримала наукова, освітянська та політична еліта Європи.

18 вересня 1988 року під час урочистостей, присвячених 900-річчю Болонського університету – альма-матер європейської вищої освіти, ректори 430 університетів в урочистій обстановці у присутності багатьох представників громадськості, урядовців та духовенства підписали Велику хартію. Цей документ окреслює фундаментальні принципи, якими мають керуватись університети, щоб забезпечити розвиток освіти та інноваційний рух у світі, який швидко змінюється. Метою документа стало відзначення найважливіших цінностей університетських традицій і сприяння тісним зв'язкам між університетами Європи. Однак, оскільки цей документ має універсальну спрямованість, його можуть підписувати також університети з інших регіонів світу [2]. Однак, кожна країна виробляє свої шляхи досягнення якісної зміни освіти і створення сприятливих умов для отримання будь-якої освіти людьми з різними здібностями, можливостями, інтересами і схильностями.

Наприкінці 1992 р. прийнято рішення про розроблення спільної конвенції під егідою Ради Європи та ЮНЕСКО, метою якої було визнання кваліфікацій, навчальних курсів, дипломів і ступенів вищої освіти.

У 1997 році під егідою Ради Європи і ЮНЕСКО було розроблено і прийнято Конвенцію *про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні* (Лісабонська конвенція, від 11 квітня 1997 року). Головна ідея Конвенції – надати всім людям Європейського регіону можливість повною мірою користуватися різними системами освіти, максимально полегшити жителям кожної держави й учням навчальних закладів доступ до освітніх ресурсів інших держав. Лісабонську конвенцію підписали 43 країни. Україна підписала та ратифікувала Конвенцію 3 грудня 1999 року [3].

Потім, у 1998 році міністри чотирьох країн, а саме Франції, Німеччини, Великобританії та Італії підписали Сорбонську декларацію [4]. Мета декларації полягає у створенні спільних положень із стандартизації Європейського простору вищої освіти, де *мобільність слід заохочувати як для студентів і випускників, так і для підвищення кваліфікації персоналу*. Крім того, вона повинна була забезпечити відповідність кваліфікацій сучасним вимогам на ринку праці.

Цілі Сорбонської декларації були підтверджені в 1999 році, при підписанні Болонської декларації, в якій 29 країн висловили свою готовність взяти на себе зобов'язання підвищити конкурентоспроможність європейського простору вищої освіти, підкреслюючи необхідність збереження незалежності і самостійності всіх вищих навчальних закладів. Всі положення Болонської декларації були встановлені як заходи добровільного процесу узгодження, а не як жорсткі юридичні зобов'язання.

Продовженням процесу зближення і гармонізації системи освіти країн Європи виявилось підписання 18 червня 1999 р. Болонської декларації (Італія) [5], яку підписали міністри освіти 29 країн. Її підписання стало ще одним свідченням того, що зміни в освіті – не раптове відкриття, а результат поступового усвідомлення взаємодії процесів європейської економічної та політичної інтеграції, результат розвитку ідей та інновацій у

галузі освіти, які передували Болонській декларації та стали її основою.

Наразі очевидно, що це була унікальна угода, тому що сьогодні процес включає в себе 48 країн-учасниць, з 49 країн, які ратифікували Європейську культурну конвенцію Ради Європи (1954) [6]. Офіційною датою початку процесу прийнято вважати 19 червня 1999 року, коли було підписано Болонську угоду.

У рамках Болонської декларації, раз на два роки, інколи раз на рік, проводяться конференції міністрів, де вони підписують відповідні комюніке.

Конференції готуються за участі Болонських робочих груп та семінарів, а також Групи супроводу Болонського процесу (Bologna Follow-up Group). Окрім Сорбонської декларації (1998) і Болонської декларації (1999), були підписані: Празьке комюніке (2001), Берлінське комюніке (2003), Бергенське комюніке (2005), Лондонське комюніке (2007) – вони є основними офіційними документами Болонської реформи. У Львовенському комюніке (2009) відзначені основні досягнення Болонського процесу; визначені головні виклики сьогодення – глобалізація, стрімкий розвиток технологій, старіюче населення, фінансова та економічна криза – на які має відповісти система вищої освіти; окреслені завдання на наступне десятиліття. У Будапештсько-Віденському комюніке (2010), було офіційно проголошено створення Європейського простору вищої освіти (ЄПВО), що було передбачено Болонською декларацією 1999 р. У Бухарестському комюніке (2012) підбито підсумки досягнутого в рамках Болонського процесу, а також визначені майбутні пріоритети розвитку Європейського простору вищої освіти. Підписане у 2015 році Єреванське комюніке спрямоване на подальше впровадження Європейського простору вищої освіти.

Другий етап Болонського процесу відбувся у Празі 19 травня 2001 року, де представники 33 країн Європи підписали Празьке комюніке [7]. Країни знову підтвердили свою позицію щодо цілей, визначених Болонською декларацією; учасники високо оцінили активну участь у процесі Європейської асоціації університетів (EUA) та національних студентських спілок Європи (ESIB); вони відзначили конструктивну допомогу з боку Європейської комісії та висловили свої зауваження щодо подальшого процесу, беручи до уваги різні цілі Болонської декларації. Учасники визнали необхідність співпрацювати з метою вирішення проблем транснаціональної освіти, визнали *потребу в організації навчання протягом усього життя в галузі освіти*, а також, що *студенти є повноправними членами спільноти вищої освіти*.

Третій етап Болонського процесу відбувся в Берліні 18–19 вересня 2003 року, де було підписано відповідне комюніке [8]. Завданням Конференції було розглянути досягнутий прогрес і визначення пріоритетів та нових завдань на найближчі роки для прискорення реалізації проекту Європейського простору вищої освіти. Цього разу до країн-учасниць Європейської культурної конвенції приєдналися Албанія, Андорра, Боснія та Герцеговина, Ватикан, Росія, Сербія, Чорногорія та Македонія. Таким чином, Болонський процес поширився вже у 40 європейських країнах, що зумовлює значні зміни та реформи системи освіти.

Принципово нове рішення Берлінської конференції – з метою поширення загальноєвропейських вимог і стандартів, включити *докторський ступінь як третій цикл Болонського процесу*. Міністри вищої освіти закликають до збільшення мобільності на докторському та післядокторському рівнях і заохочують університети до зміцнення співпраці у виконанні програм на здобуття докторського ступеня та у підготовці молодих науковців.

Установлено, що в країнах-учасниках Болонського процесу має бути один *докторський ступінь* – "*доктор філософії*" у відповідних сферах знань (природничі науки, соціогуманітарні, економічні та ін.). Була запропонована *формула триступеневої освіти* (3-5-8), згідно з якою не менше трьох років відводиться для отримання рівня "бакалавр", не менше 5 років – для отримання рівня "магістр" і не менше 8 років для отримання вченого ступеня "доктор філософії". Важливо, що освітньо-кваліфікаційні рівні і вчений ступінь розглядаються як складові цілісної системи освіти людини. Акцентовано увагу на потребі сприяти розвитку європейському простору вищої освіти. Було приділено особливу увагу важливості контролю і дотримання європейських стандартів якості освіти на усьому просторі. Ці стандарти в Європі розробляє і підтримує міжнародна організація "Європейська мережа з гарантування якості (European Network Quality Assurance – ENQA)". Також розроблено додаткові модулі, курси та навчальні плани з європейським змістом, відповідною орієнтацією й організацією. Наголошено на важливій ролі, яку мають відігравати вищі навчальні заклади, щоб зробити реальністю *навчання протягом усього життя*. Крім того зазначено, що *європейський простір вищої освіти та європейський простір дослідницької діяльності – дві взаємопов'язані частини спільноти знань*.

У травні 2005 року у Бергені (Норвегія) відбулась четверта Конференція міністрів вищої освіти Європи [9], в якій взяли участь нові країни-учасниці, що приєдналися до Болонського процесу: Вірменія, Азербайджан, Грузія, Молдова та Україна. Підсумкове комюніке підкреслило важливість партнерських зв'язків, у тому числі зацікавлених сторін – студентів, ВНЗ, викладачів та роботодавців, а також подальшого розширення наукових досліджень, особливо стосовно третього циклу – докторантури. Крім того, комюніке наголошує на важливості забезпечення більш доступної вищої освіти, а також підвищення привабливості Європейського простору вищої освіти в інших частинах світу.

Стандарти та рекомендації з питання Забезпечення якості в ЄПВО, затверджені в Бергені (ЄСР – Європейські стандарти та рекомендації), стали визначальним чинником змін у *забезпеченні якості* та активній міжнародній співпраці *агенцій із забезпечення якості*.

Перший Європейський форум із забезпечення якості, організований спільно EUA, ENQA, EURASHE та ESIB (Група E4) у 2006 році, сприяв створенню *Реєстру агенцій із забезпечення якості європейської вищої освіти*. Мета реєстру – надати відкритий доступ до достовірних даних про агенції забезпечення якості, які працюють відповідно до вимог Європейських стандартів та рекомендацій, усім зацікавленим особам, а також широкій громадськості. Таким чином, це підвищить довіру до вищої освіти в ЄПВО та поза його межами, а також полегшить процедуру взаємного визнання рішень із забезпечення якості та акредитації.

П'ята зустріч відбулась у Лондоні 18 травня 2007 року [10]. 38 країн-членів Болонського процесу, включаючи Чорногорію, що стала членом Болонського процесу у травні 2007 року, ратифікували Конвенцію Ради Європи/ЮНЕСКО про визнання кваліфікацій вищої освіти в Європі (Лісабонську конвенцію про визнання).

Метою зустрічі стало забезпечення продовження виконання вищими навчальними закладами своїх цілей в повному обсязі. Ці цілі включають підготовку студентів до життя в якості активних громадян демократичного суспільства, підготовку студентів для побудови їх майбутньої кар'єри, а також забезпечення можливостей для особистісного розвитку; побудову і вдосконалення широкої та

сучасної бази знань, стимулювання дослідницької діяльності і використання інновацій. Важливою метою залишається більш тісна співпраця ЄПВО з Європейським науковим простором (ЄНП), розробки та підтримки великої кількості різноманітних *докторських програм*.

Можна зазначити, що основними завданнями ЄПВО як у межах окремої країни, так і в міжнародних масштабах є справедливе визнання кваліфікацій вищої освіти, періодів навчання, попереднього навчання, включаючи неформальне та неофіційне навчання.

Шоста конференція відбулася в бельгійському місті Льовен (Louvain-la-Neuve – Новий Левен) у 2009 році [11]. Міністри вищої освіти 46 європейських країн-учасниць Болонського процесу та представники з Австралії, Бразилії, Канади, Народної Республіки Китай, Єгипту, Ефіопії, Ізраїлю, Японії, Казахстану, Киргизстану, Мексики, Марокко, Нової Зеландії, Тунісу, США, а також Міжнародної асоціації університетів та інших міжнародних і неурядових організацій обговорювали питання глобальної співпраці і партнерства у вищій освіті з метою розвитку партнерства між 46 країнами-учасниками Болонського процесу і країнами з усього світу, підсумувати досягнення Болонського процесу і встановити пріоритети для Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) протягом наступних десяти років.

Основні робочі питання стосувалися планів на наступне десятиліття, з акцентом на: громадський контроль, безперервне навчання, працевлаштування, методи донесення до студента цілей освіти. Також розглядалися питання міжнародної відкритості, мобільності учнів, освіти в цілому, наукових досліджень і інновацій, питання збору даних, фінансування та різноманітних інструментів і методів забезпечення прозорості освітнього процесу. Всі ці питання були описані в підсумковому комюніке, показуючи новий напрямок Болонського процесу – більш глибоке реформування, яке забезпечить завершення процесу реалізації Болонського процесу. Учасники відзначили основні досягнення Болонського процесу: прийнято *триступеневий рівень (цикл): бакалавріат, магістратура, докторантура*; створено *європейський реєстр забезпечення якості установ*; створено *національні кваліфікаційні рамки; визнання дипломів*; введено *систему переведення і накопичення кредитів*.

Сьома, ювілейна, конференція міністрів відбулася в березні 2010 року в Будапешті та Відні. На честь десятиріччя Болонського процесу відбулося офіційне оголошення про *створення європейського простору вищої освіти*, що означає, що мета, поставлена Болонською декларацією, була виконана. Крім того, починаючи з цієї конференції, Європейський простір вищої освіти (ЄПВО) було розширено до 47 країн. До країн-учасниць ЄПВО приєднався Казахстан.

Починаючи з 1999 року, 47 учасників Європейської культурної конвенції погодилися з таким баченням і досягли значного прогресу в реалізації цієї мети. В унікальному партнерстві між органами державної влади, вищими навчальними закладами, студентами і викладачами, разом з роботодавцями, агенціями із забезпечення якості вищої освіти, міжнародними організаціями та європейськими установами, проведено низку реформ щодо створення європейського простору вищої освіти на основі довіри, співпраці та поваги до різноманітності культур, мов та систем вищої освіти.

Болонський процес і створений ЄПВО, стали безпрецедентними прикладами регіональної, транскордонної співпраці у сфері вищої освіти, викликали значну зацікавленість в інших частинах світу і зроби-

ли європейську вищу освіту ще вагомішою, конкурентнішою та престижнішою.

За результатами незалежного оцінювання та доповіді зацікавлених сторін, можна зробити висновок про те, що вищі навчальні заклади, їхні працівники та студенти все більше ідентифікують себе з цілями Болонського процесу. Не дивлячись на досягнення в реалізації Болонських реформ, в країнах-учасниках неоднаково мірою запроваджені напрями діяльності ЄПВО, такі як реформа ступенів і навчальних програм, забезпечення якості, мобільність, соціальний вимір.

Виявилось, що значним недоліком є недостатність інформації, що призвело до акцій протесту проти Болонського процесу в деяких країнах. При цьому, основне невдоволення протестуючих викликали кроки з комерціалізації освіти, що до Болонського процесу не мали ніякого відношення і були помилково ідентифіковані з ним саме через брак роз'яснювальної роботи [12]. Відтак, існує необхідність коригування і подальшої роботи за участю співробітників вищих навчальних закладів і студентів на європейському, національному і, особливо, інституційному рівні для побудови Європейського простору вищої освіти.

26-27 квітня 2012 року у Бухаресті відбулась восьма зустріч міністрів вищої освіти 47 держав, що беруть участь у ЄПВО. У ході зустрічі міністри підбили підсумки досягнутого в рамках Болонського процесу, а також визначили майбутні пріоритети розвитку ЄПВО [13].

Міністри зазначили, що Європа переживає економічну і фінансову кризу, небезпечну своїми соціальними наслідками. В галузі вищої освіти криза впливає на можливість ВНЗ отримувати адекватні розміри фінансування і робить перспективи працевлаштування їх випускників більш невизначеними.

Вища освіта є важливою частиною комплексу заходів, необхідних для подолання труднощів. Сильні і відповідальні системи вищої освіти створюють основу для процвітаючих суспільств знань. Вища освіта повинна бути спрямована на подолання кризи більше, ніж будь-коли раніше.

У Комюніке зазначені наступні цілі: *забезпечення якості вищої освіти для всіх, підвищення можливостей працевлаштування випускників*, а також *зміцнення мобільності* як засобу для покращання навчання. Розширення доступу до вищої освіти є передумовою для соціального прогресу та економічного розвитку. Потрібно вжити заходів на національному рівні для розширення, прискорення та завершення робіт із забезпечення загального доступу до якісної вищої освіти в усіх країнах ЄПВО.

Потрібно розвивати заохочення *студентоцентрованого* навчання в галузі вищої освіти, що характеризується інноваційними методами навчання, та передбачає участь студентів в якості активних учасників у своєму власному навчанні. Усі документи Болонського процесу та пов'язані з ними задачі, в першу чергу, пов'язані із студентами. Вони є центром, навколо якого вибудовується вся система.

Важливе значення для зміцнення довіри та посилення привабливості пропозицій ЄПВО, в тому числі щодо забезпечення транскордонної освіти, має *забезпечення якості*. Міністри закликали агенції з питань забезпечення якості подавати заявку на реєстрацію зовнішнього оцінювання до Європейського реєстру забезпечення якості вищої освіти (EQAR) та здійснювати свою діяльність по всьому ЄПВО відповідно до національних вимог.

Наступна, дев'ята, Конференція міністрів ЄПВО пройшла у Єревані (Вірменія) 14-15 травня 2015 року, де було розглянуто прогрес у результатах виконання пріоритетних цілей, визначених у Бухарестському комюніке.

За підсумками зустрічей 47 міністрів європейських країн, відповідальних за вищу освіту і науково-дослідницьку діяльність, було підписано Єреванське комюніке [14], що спрямоване на подальше впровадження ЄПВО.

Під час конференції визначено основні пріоритети розвитку співпраці в рамках Болонського процесу до 2018 року, серед яких: покращення якості та відповідності вищої освіти, готовності випускників до працевлаштування; розширення доступу до вищої освіти, зокрема в контексті демографічних змін, міграції та військових конфліктів; а також впровадження погоджених раніше в рамках Болонського процесу структурних реформ вищої освіти.

За результатами конференції ухвалено нові Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості вищої освіти в ЄПВО, Європейські підходи до забезпечення якості спільних програм вищої освіти, а також нова версія Довідника користувача ЄКТС.

Також, відбулась презентація Звіту щодо імплементації положень Болонського процесу. Білорусь стала 48 країною-учасницею Болонського процесу.

Учасники також підкреслили важливість *включення кваліфікацій короткого циклу вищої освіти до національних рамок кваліфікацій, впровадження програм короткого циклу вищої освіти, моніторингу працевлаштування та кар'єрного зростання випускників, визнання попереднього навчання з метою доступу до програм вищої освіти та присвоєння кваліфікацій, підтримки мобільності студентів і викладачів, зокрема з регіонів, в яких відбуваються військові конфлікти* тощо.

До 2020 року планується створити ЄПВО, у якому спільні цілі будуть імплементовані в усіх країнах-членах для гарантування довіри до систем освіти країн-партнерів. Таке автоматичне визнання кваліфікацій дасть змогу студентам та випускникам легко пересуватися по ЄПВО, а отримані компетенції та вміння необхідні для європейського громадянства, інновацій та працевлаштування.

Також на конференції було зазначено, що головною ціллю ЄПВО є *підвищення рівня працевлаштування випускників упродовж життя*. Після закінчення кожного навчального циклу, випускники матимуть компетенції необхідні для ринку праці, що дозволить їм розвинути нові компетенції, які можуть знадобитися для підвищення можливостей працевлаштуватися упродовж життя. Буде поширюватись міжнародна мобільність для навчання та роботи як головних інструментів для розширення діапазону компетенцій і можливостей працевлаштування для студентів.

Через те, що населення країн-учасниць стає все більш диверсифікованим, а також через імміграцію та демографічні зміни, забезпечення його *інклюзивності* стало ще однією важливою метою ЄПВО. Планується розвивати соціальний вимір вищої освіти, посилення гендерної рівності та розширення можливості доступу, включаючи міжнародну мобільність, для студентів з незахищених категорій. Будуть надані можливості мобільності для студентів та викладачів із зон конфліктів, з тим, щоб забезпечити їх повернення додому у разі сприятливих обставин.

Імплементация узгоджених структурних реформ є запорукою для консолідації ЄВПО і для успіху в довгостроковій перспективі. Наближеність систем освітніх рівнів, єдина кредитно-трансферна система, спільні принципи і стандарти забезпечення якості освіти, запровадження програм мобільності та спільних програм, а також програм подвійних дипломів є фундаментом ЄВПО.

Спираючись на вищевикладене, можна зробити висновок, що в умовах глобалізації суспільного розвитку

відбувається процес формування європейського простору вищої освіти, а також активізація європейської системи вищої освіти у світовому масштабі, вдосконалення національних систем освіти у відповідності з міжнародними зобов'язаннями держав. Формується глобальна міжнародно-правова основа для багатосторонніх і двосторонніх відносин, що дозволяє підвищити якість міжнародно-правового регулювання освітніх відносин.

Список використаних джерел

1. Повідомлення від Європейської Комісії: Відкриваючи освіту: Інноваційне викладання та навчання для всіх за допомогою нових технологій та відкритих освітніх ресурсів, COM(2013) 654 final, http://ec.europa.eu/education/news/doc/openingcom_en.pdf
2. Центр міжнародних проєктів НДІ прикладних інформаційних технологій. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://euroosvita.net/?category=17&id=1049>. – Назва з екрану.
3. Астахов В.В. Освітнє право. Конспект лекцій. Х.: Вид-во НУА, 2011. – 143 с.
4. Центр міжнародних проєктів НДІ прикладних інформаційних технологій. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://euroosvita.net>. – Назва з екрану.
5. Спільна декларація міністрів освіти Європи "Європейський простір у сфері вищої освіти". [Електронний ресурс]: Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_525
6. Європейська культурна конвенція 1954 року. [Електронний ресурс]: Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_213. – Назва з екрану.

7. "До зони європейської Вищої освіти": Комюніке зустрічі європейських міністрів освіти; Прага, 19 травня 2001 року. Режим доступу: http://www.edupolicy.org.ua/_dx/main_ua/high-edu_ua/bologna_ua.html – Назва з екрану.

8. Комюніке міністрів вищої освіти Європи. – Берлін, 2003. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/higher/bolpr/Berl2003>

9. Комюніке Конференції міністрів країн Європи, відповідальних за сферу вищої освіти "Загальноєвропейський простір вищої освіти – Досягнення цілей" (19-20 трав. 2005 р., м. Берген). – Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/bologna/stanov/pravo/2005doc_kom.html – Назва з екрану.

10. "На шляху до Європейського простору вищої освіти: відповіді на виклики глобалізації": Комюніке Конференції Міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти; Лондон, 16–19 травня 2007 року. Режим доступу: http://www.edupolicy.org.ua/_dx/main_ua/high-edu_ua/bologna_ua.html – Назва з екрану.

11. "Болонський процес у період до 2020 року – Європейський простір вищої освіти у новому десятилітті": Комюніке конференції європейських міністрів вищої освіти, Льовен та Льовен-ля-Ньов, 28-29 квітня 2009 року. Режим доступу: http://www.edupolicy.org.ua/_dx/main_ua/high-edu_ua/bologna_ua.html – Назва з екрану.

12. Європейські студенти протестують проти комерціалізації освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eu-edu.org/news/info/220>

13. Болонський процес: стан, проблеми, шляхи реалізації. Бухарестське комюніке 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euroosvita.osp-ua.info/html/ch15/komunke.htm>

14. Болонський процес. Єреванське комюніке 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ipq.org.ua/upload/files/files/03_Novyny/2015.05.15_Ministerial_Conference/Yerevan%20Communiqué.pdf

Надійшла до редколегії 12.09.16

Л. Нева, канд. юрид. наук, асист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РЕШЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ КОНФЕРЕНЦИЙ И ОРГАНИЗАЦИЙ В БОЛОНСКОМ ПРОЦЕССЕ

В статье автор проанализировал решения международных конференций и организаций, их значение в развитии и распространении Болонского процесса. Во время конференций определены основные приоритеты развития сотрудничества в рамках Болонского процесса, а также внедрение в рамках Болонского процесса структурных реформ высшего образования. Задачей конференций было рассмотреть достигнутый прогресс и определение приоритетов и новых задач на ближайшие годы для ускорения реализации проекта Европейского пространства высшего образования. Выражена надежда, что общие цели будут реализованы во всех странах-членах для обеспечения доверия к системам образования стран-партнеров.

Ключевые слова: Европейское пространство высшего образования, компетенции, трехступенчатое образование, студентоцентризм, инклюзивность, мобильность, обеспечение качества, трудоустройство.

L. Nevar, Ph.D., The assistant

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SOLUTIONS INTERNATIONAL CONFERENCES AND ORGANIZATIONS THE BOLOGNA PROCESS

The author has analyzed the decisions of international conferences and organizations, their importance in the development and dissemination of the Bologna process. During the conference, identified the main priorities for the development of cooperation in the framework of the Bologna Process, as well as the introduction of the Bologna process of structural reforms of higher education. Objective of the conference was to review progress and identify priorities and new objectives for the coming years to accelerate implementation of the project of the European Higher Education Area. It is hoped that the general objectives will be implemented in all Member States to ensure confidence in the education systems of the partner countries.

Keywords: European Higher Education Area, competence, three-stage education, studentotsentrizm, inclusion, mobility, quality assurance, employment.

УДК 341.01

V. Khonin, Ph.D. in Law

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

PHASE SPACE OF THE SYSTEMS OF INTERNATIONAL INTERACTIONS

Theoretical issues of formation and phase transformations of the systems of international interactions are analyzed. They are viewed by the author as the series of international relations and beams of international processes, fostered by the "original" processes of inter-social exchanges, relevant to the subjects.

Sector and branch complexes of international interactions develop in accordance with in-social and inter-social synchronization. Moreover, the whole system of international relations dully fulfills phase transitions, which are relevant to the open dissipative systems. The logical series of main phase transitions of the systems of international interactions, set forth in the article, shall be applied to the analysis of specific international problem situations.

It is proved that the systems of international interactions act also as interneuron, which transmits outside incentives to locomotive and sensory neurons of each of the "individual communities", whose sum of interactions form the human society organism on the Earth.

Key words: international interaction, incentives, resistance, social organism, phase space, phase transitions, attractor.

Statement of the problem. Space of international interactions has always had a complex organization. Processes, interactions, international actions of various levels of importance, intensity and urgency are taking place

simultaneously, consecutively, gradually, in a certain order and due to certain system. All of them participate in the composition of spatially segmented rows, sector and industry-based complexes, which, as a whole, constitute a